

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä. Lailla kumottaisiin nykyinen hinnoitteluvuosia 1990/91—1994/95 varten säädetty vuoden 1989 maataloustulolaki. Esityksen keskeisenä tavoitteena on suomalaisen maatalouden sopeutumisen ja kilpailukyvyn edistäminen sekä maatalouspolitiikan mekanismien harmonisointi suhteessa Euroopan yhteisöjen maatalouspolitiikkaan. Ehdotetun lain tavoitteissa korostetaan maatalouden tuottavuuden kehittämistä, maatalouden kustannustason alentamista, maataloustuotteiden markkinoinnin turvaamista ja kuluttajanäkökulmaa. Ehdotetussa järjestelmässä päätöksenteko perustuisi edelleenkin valtion edustajien ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä käytäviin neuvotteluihin. Neuvottelujen pohjaksi laadittaisiin laskelmia maatalouden tuottojen ja kustannusten kehityksestä, mutta ne eivät sitoisivat neuvottelijoita. Myöskään tavoitehintojen ylityksiä ja alituksia ei enää otettaisi lakisääteisesti huomioon.

Lakiehdotuksen mukaan tuontisuoja ja vientijärjestelmä kytkettäisiin aikaisempaa kiinteämmin hintajärjestelmään. Samassa yhteydessä kuin tavoitehinnoista päätettäisiin vientituen perusteena olevista vähimmäishinnoista. Lakia

sovellettaessa käytettäviä hintoja olisivat tavoitehintaa ja vähimmäishintaa.

Maataloustuotteiden markkinoinnin rahoittaminen tapahtuisi kuten nykyisinkin valtion talousarvioon varattavalla määrärahalla ja maataloustuottajilta perittävillä markkinointimaksuilla, veroilla ja muilla maksuilla. Lisäksi ehdotetaan, että markkinoinnin rahoittamiseen voitaisiin käyttää hinta- ja tulotukeen varattuja määrärahoja. Siirryttäessä määrällisiin tuontirajoituksiin perustuvasta tuontisuojusta maksupohjaiseen tuontisuojarahjestelmään ehdotetaan, että tuonnin yhteydessä kannettavien tuontimaksujen, tullien ja valmisteverojen tuotto käytettäisiin maataloustuotteiden markkinointikustannusten rahoittamiseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarviesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksessä ehdotettaviin uudistuksiin liittyen eduskunnalle annetaan erikseen esitykset laeiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta ja maataloustuotteiden tuontisuoja ja hinnanerokorvauksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamiseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Maatalouden hinta- ja tulopolitiikka on Suomessa perustunut vuodesta 1956 lähtien maataloustulolakeihin. Nykyinen maataloustulolaki (736/89) on säädetty hinnoitteluvuosia 1990/91—1994/95 varten. Sitä on muutettu

useita kertoja lähinnä maataloustuotteiden vientivastuun määräytymisen osalta.

Maataloustulolain mukaan lain tavoitteita ovat oikeudenmukaisen tulotason turvaaminen viljelijäväestölle, maataloustuotannon ohjaaminen ja tasapainottaminen, maatalouden hintatason vakaannuttaminen ja maataloustuottei-

den laadun kehittäminen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi määrätään laissa luetelluille tavoitehintatuotteille tavoitehinnat. Lain tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan tavoitehintojen muutosten ohella käyttää valtion varoista maksettavaa tukea. Tavoitehintatuotteita ovat ruis, vehnä, rehuohra, rehukaura, maito, naudanliha, sianliha, lampaanliha ja kananmunat.

Laissa tarkoitetuista tavoitehinnoista, valtion tuesta sekä muista maataloudesta saatavaan tuloon vaikuttavista toimenpiteistä päättää valtioneuvosto sen jälkeen kun niistä on sovittu valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä neuvotteluissa.

Maataloustulon kehittämisen ja neuvottelujärjestelmän toiminnan kannalta keskeinen merkitys on lain 4 §:ssä tarkoitetulla maatalouden tuotto- ja kustannuslaskelmalla, jonka maatalouden hintaneuvottelukunta laatii maataloustuloneuvotteluja varten. Laskelma laaditaan maatalouden tuotoista ja kustannuksista sekä näiden erotuksena saatavasta maataloustulosta. Laskelmassa otetaan huomioon vain varsinainen maatalous ja maataloutta käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Tuotteiden ja tuotantopanosten hintatasossa tapahtuneet muutokset otetaan huomioon siten, että maataloustuloa muutetaan yhtä suurella määrällä kuin samoilla tuotteiden ja tuotantopanosten määrillä lasketun tuotto- ja kustannuslaskelman mukainen kokonaiskustannus on muuttunut edellisessä maataloustulosopimuksessa edellytetystä tasosta. Huomioon otetaan tällöin kokonaistuoton muutos myös muiden kuin tavoitehintatuotteiden osalta sekä muiden tuotterien muutos edellisessä maataloustulosopimuksessa edellytetystä tasosta. Tavoitehintatuotteiden keskimääräisten hintojen poikkeaminen vahvistetuista tavoitehinnoista otetaan huomioon siltä osin, kuin poikkeama ylittää laissa säädetyn rajan.

Laissa säädetään myös vientikustannusvastuun jakautumisesta valtion ja maataloustuottajien kesken. Laissa on lisäksi säännökset maataloustuotannon ohjaus- ja tasapainotamiskustannusten jakamisesta valtion ja maataloustuottajien kesken.

Lain voimassaoloaikana valtion vientikustannusvastuu alenee vuosittain. Maataloustuottajien vientikustannusosuuden periminen tapahtuu erilaisten markkinointimaksujen, verojen ja muiden maksujen muodossa, joista on säädetty erikseen. Tuontisuojaista, joka perus-

tuu määrällisiin tuontirajoituksiin, tuontimaksuihin, tulleeihin ja valmisteveroihin, on myös säädetty erikseen.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan maataloustulolain sijaan ehdotetaan säädettäväksi laki maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä, joka tulisi voimaan vuoden 1994 alusta. Muutosten keskeisenä tavoitteena on maatalouden sopeutumisen edistäminen ja maatalouspolitiikan mekanismien lähentäminen Euroopan yhteisöjen yhteisen maatalouspolitiikan mekanismeihin.

Voimassa olevaan maataloustulolakiin verrattuna lain tavoitteet on määritelty uudelleen. Uusissa tavoitteissa korostuisi maatalouden tuottavuuden kehittäminen, markkinoinnin varmistaminen ja maatalouden kustannustason alentaminen ja kuluttajanäkökulma. Näin ollen lain tavoitteet keskeisiltä osiltaan vastaisivat Euroopan yhteisöjen yleistä maatalouspolitiikkaa.

Maataloustuotteiden markkinajärjestelmä voi toimia vain yhdessä riittävän tuontisuojan ja toimivan vientijärjestelmän kanssa. Hinnat, tuontisuoja ja vientituki muodostavat kokonaisuuden. Tavoitehintojen lisäksi päätettäisiin vientituen perusteena olevista vähimmäishinnoista. Tuontisuojan perusteena käytettäisiin kotimarkkinahintaa, joka johdettaisiin tavoitehinnasta. Tavoitehintojen muutokseen perustuva tuontimaksujen ja valmisteverojen muutos voitaisiin toteuttaa ministeriön päätöksellä kuten nykyisinkin. Jos sen sijaan tuontisuojan määrittelyperusteita jouduttaisiin muuttamaan, muutos edellyttäisi esityksen antamista eduskunnalle. Lisäksi olisi mahdollista päättää markkinoinnin turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, joita viennin lisäksi voisivat olla muun muassa interventio-ostot, tuettu käyttö kotimaassa ja varastoinnin tukeminen.

Ehdotettua lakia sovellettaessa käytettävien hintojen olisivat tavoitehintaa ja vähimmäishintaa. Tavoitehinnalla tarkoitettaisiin hintaa, joka maataloustuottajien tulisi keskimäärin saada tuotteistaan hinnoitteluvuoden aikana. Tavoitehintaa vahvistettaisiin samoille tuotteille kuin nykyisessäkin laissa. Vähimmäishintaa toimisi vientituen perusteena ja eräillä tuotteilla myös interventiovarastoon oston perusteena.

Neuvottelujen pohjaksi laadittaisiin laskel-

mia maatalouden tuottojen ja kustannusten kehityksestä, mutta ne eivät sitoisi neuvottelijoita. Näistä päättäminen jäisi neuvotteluosapuolten tehtäväksi. Myöskään tavoitehintojen ylityksiä ja alituksia ei enää otettaisi lakisääteisesti huomioon. Neuvottelujen kohteena olisi kuten nykyisinkin maataloustulon kehittäminen. Voimassa olevan lain 18 §:ssä tarkoitettua maatalouden hintaneuvottelukunnan tai vastaavan virallisen elimen asettaminen ei enää olisi tarpeellista. Lain 21 §:ssä tarkoitettua maatalouden markkinointineuvostoa ei enää asetettaisi. Sen tehtävät siirtyisivät maataloustuotteiden markkinointirahaston johtokunnalle.

Markkinoinnin rahoittaminen olisi mahdollista valtion talousarvioon otettavalla maataloustuotteiden markkinointirahastoon siirrettävällä määrärahalla, maataloustuottajilta perittävillä markkinointimaksuilla, veroilla ja muilla maksuilla sekä hinta- ja tulotukivarjoilla. Siirryttäessä määrällisiin tuontirajoituksiin pohjautuvasta tuontisuojausta maksupohjaiseen tuontisuojaajärjestelmään ehdotetaan, että elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavien tuontimaksujen, tullien ja valmisteverojen tuotto voitaisiin käyttää vientikustannusten kattamiseen. Vastaava järjestely liittyy myös voimassa olevaan maataloustulolakiin siten, että tavoitehintatuotteiden osalta maataloustuottajien vientivastuuta vähennetään tuontia vastaavien laskennallisten tuontimaksujen määrällä. Vientin rahoitukseen käytettävien tuontimaksujen tuotekatteen laajentaminen johtuu siitä, että aikaisemmin maataloustulojärjestelmään kuulumattomien jalostettujen elintarvikkeiden vientikustannukset on tarkoitettu sisällyttää ehdotettuun markkinajärjestelmään.

Maataloustuotannon tasapainottamiseen ehdotetaan varattavaksi vuosittain määräraha.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu laki säätelee ensi sijaisesti päätöksentekomenettelyä, jonka pohjana olisivat valtion ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä asioista käytävät neuvottelut. Ehdotetulla lailla luotaisiin myös osittain tähän päätöksentekojärjestelmään liittyvä markkinajärjestelmä, jota säädeltäisiin laissa tarkoitetuilla hinnoilla. Järjestelmä sallisi maataloustuotteiden

hintojen aikaisempaa vapaamman vaihtelun. Ehdotettuun lakiin liittyisi myös siirtyminen määrällisiin tuontirajoituksiin perustuvasta tuontisuojaajärjestelmästä maksupohjaiseen tuontisuojaajärjestelmään. Elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä perittävien tuontimaksujen, tullien ja valmisteverojen tuotto käytettäisiin tuontisuojaajärjestelmän muutoksen johdosta maataloustuotteiden markkinointikustannusten rahoittamiseen.

Valtion talousarvioon otettaisiin määrärahat hinta- ja tulotukea, maataloustuotteiden markkinointia sekä tuotannonohjausta varten.

Uuden markkinajärjestelmän toimivuus edellyttää valtion henkilöstöresurssien kohdentamisen osalta, että järjestelmän hallinto ja seuranta tehtävät keskitetään samalle viranomaiselle. Tämän vuoksi olisi perusteltua koota markkinajärjestelmään liittyvät viranomaistehtävät maa- ja metsätalousministeriöön. Uudelleen järjestellyt tehtävät voitaisiin hoitaa nykyisen henkilöstön kokonaismäärän puitteissa.

Ehdotetun lain perusteella ei enää asetettaisi maatalouden hintaneuvottelukuntaa eikä maatalouden markkinointineuvostoa.

4. Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 20 päivänä elokuuta 1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella voimassa olevan maataloustulolain korvaavan uuden, vuoden 1994 alusta voimaan tulevan maatalouden hinta-, tuki- ja markkinointijärjestelmän periaatteet. Esitys perustuu sanotussa työryhmässä tehtyyn luonnokseen, minkä jälkeen se on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksessä ehdotettaviin uudistuksiin liittyen eduskunnalle annetaan esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta ja maataloustuotteiden tuontisuojaajärjestelmän korvauksia koskevaksi lainsäädännöksi. Lisäksi kilpailunrajoituksista annettua lakia esitetään muutettavaksi.

Ehdotettu järjestelmä olisi sopusoinnussa tullitariffeja- ja kauppaa koskevan yleissopi-

muksen (GATT) puitteissa käytävissä neuvotteluissa näköpiirissä olevan ratkaisun kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain tavoitteet.* Lakiehdotuksen 1 §:stä ilmenevät lain tavoitteet, jotka vastaavat osittain voimassa olevan maataloustulolain tavoitteita. Uusissa tavoitteissa korostetaan kuluttajanäkökulmaa, maatalouden tuottavuuden edistämistä, markkinoinnin varmistamista ja maatalouden kustannustason alentamista.

2 §. *Keinot.* Lakiehdotuksen 2 §:ssä olisivat säännökset niistä keinoista, joilla pyritään 1 §:ssä tarkoitettuihin tavoitteisiin. Keinoja olisivat hintojen asettaminen maataloustuotteille, tuontisuoja ja vientituki, markkinoinnin turvaaminen, hinta- ja tulotuki sekä tarvittaessa muut toimenpiteet. Markkinoinnin turvaamista koskevia toimenpiteitä olisivat viennin lisäksi muun muassa interventio-ostot, tuettu käyttö kotimaassa ja varastoinnin tukeminen.

Sopimustuotantoa harjoittavien viljelijöiden määrä on noussut ja sopimustuotannon osuus maataloustuotannosta on kasvanut voimakkaasti. Elintarviketiedon vuonna 1992 suorittaman tutkimuksen mukaan vuonna 1992 lähes 40 prosentilla yli viiden pellohehtaarin tiloista oli tuotantosopimus jostakin maataloustuotteesta. Tilamääränä tämä tarkoittaa noin 44 000 maatilaa, joilla oli yhteensä noin 68 000 tuotantosopimusta.

Siemenviljan, öljykasvien, sokerijuurikkaan, tärkkelysperunan, tärkkelysohran ja herneen viljely on kokonaan sopimusviljelyä. Viljan viljelyssä sopimusten osuus on noin 80 prosenttia. Mallasohrasta yli 90 prosenttia on sopimusviljelyn piirissä. Ruokaperunan tuotannossa sopimusviljelyn osuus on yli 40 prosenttia, avomaan vihanneksissa yli 50 prosenttia sekä marjojen ja vihanneksien viljelyssä noin kolmannes.

Maidon ja naudanlihan tuotannossa varsinaisen sopimustuotannon osuus on vähäinen. Kanamunantuotannossa sopimusten osuus on runsaat 40 prosenttia ja sianlihantuotannossa

hieman yli puolet. Sen sijaan broilertuotanto tapahtuu kokonaan sopimus pohjaisesti.

Sopimustuotannon ehtoista sopiminen myyjäpuolen ja ostajien välillä tapahtuu vaihtelevin tavoin eri tuotteiden osalta. Joissakin tuotteissa on valtakunnallisia sopimuksia, joissakin alueellisia tai tehdaskohtaisia. Myyjäpuolen osalta sopimusehdoista ovat voineet olla neuvottelemassa esimerkiksi viljelijätoimikunnat, -yhdistykset tai -valiokunnat sekä maataloustuottajien paikalliset, alueelliset tai valtakunnalliset järjestöt. Sopimusehdoista on päätetty joko jokaisen ostajan kanssa erikseen tai useamman ostajan kanssa keskitetysti.

Hallitus antaa esityksen laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain (480/92) 2 §:n muuttamisesta siten, että laissa selvennettäisiin sen soveltamista maataloustuottajien yhteistoimintaan maataloustuotteiden alkutuotannossa.

Tuontisuojaan liittyvistä tuontimaksuista, tulleista ja valmisteveroista säädettäisiin erikseen. Vientiin ja tuontiin sovellettaisiin lisäksi, mitä maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74) ja Valtion viljavarastosta annetussa laissa (1124/89) säädetään.

3 §. *Hinnat.* Lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin laissa tarkoitetuista hintakäsitteistä, joita olisivat tavoitehinta ja vähimmäishinta. Tavoitehintaa käsitettäisiin kuten nykyisinkin hinnaksi, joka viljelijän tulisi saavuttaa keskimäärin hinnoitteluvuoden aikana. Tavoitehintaa vahvistettaisiin vehnälle, rukiille, ohralle, kauralle, maidolle, naudanlihalle, sianlihalle, lampanlihalle ja kananmunille.

Tuontisuojan määrittelyperusteista säädettäisiin erikseen lailla. Tuontisuojan perusteet on tarkoitus määritellä siten, että ne mahdollistavat tavoitehintojen toteutumisen. Hintojen muutokseen perustuva tuontimaksujen ja valmisteverojen muutos voitaisiin toteuttaa ministeriön päätöksellä kuten nykyisinkin.

Vähimmäishinta toimisi vientituen perustee-

na ja eräillä tuotteilla myös interventiovarastoon oston perusteena. Nimensä mukaisesti vähimmäishinta olisi tavoitehintaa alempi, jos se asetetaan samalla tavoin määritellylle tuotteelle kuin tavoitehintaa. Tavoitehinnan ja vähimmäishinnan täsmällisestä suhteesta on tarkoitettu päättää 5 §:n mukaisesti. Ehdotetussa järjestelmässä vähimmäishinta vahvistettaisiin tavoitehintatuotteiden ja niiden jalosteiden lisäksi tarvittaessa myös muille tuotteille. Lampaanlihalle ei asetettaisi vähimmäishintaa, koska markkinoiden pienuuden vuoksi hintoja ei ole tarkoituksenmukaista säännellä viennillä.

Kuten nykyisinkin, hintojen määrittelyperusteista säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tavoitehinnan osalta tällöin määriteltäisiin, onko kysymyksessä tilahinta kuten nykyisin vai määritelläänkö hinta esimerkiksi ostajan varastolla. Eri tuotteilla käytössä olevat määritelmät voisivat myös poiketa toisistaan. Muutoin laatuhinnoittelu jäisi myös tavoitehintatuotteiden osalta sovittavaksi maataloustuottajien ja ostajien välillä.

4 §. *Hinnoitteluvuosi.* Lakiehdotuksen 4 §:ään sisältyvä hinnoitteluvuosikäsitys säilyisi samanaikaisena kuin voimassa olevassa laissa.

5 §. *Neuvottelut.* Tavoite- ja vähimmäishinnoista, hinta- ja tulotuesta sekä markkinoinnin turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä käytäisiin neuvotteluja ja sovittaisiin valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä käytävissä neuvotteluissa. Näitä keskusjärjestöjä ovat Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f. (SLC). Neuvottelujen jälkeen valtioneuvosto tekisi sovituista toimenpiteistä päätöksen.

Neuvottelujen pohjaksi laadittaisiin tarpeelliseksi katsottavia selvityksiä. Näistä päättämisen jäisi neuvotteluosapuolten tehtäväksi.

Neuvotteluissa olisi otettava huomioon lain 1 §:ssä tarkoitetut tavoitteet. Kohtuullisten kulluttajahintojen aikaansaaminen tulisi otettavaksi huomioon päätettäessä tavoitehinnoista sekä hinta- ja tulotuen määrästä.

6 §. *Hinta- ja tulotuki.* Lakiehdotuksessa olevat hinta- ja tulotukea koskevat säännökset vastaavat keskeisiltä osiltaan voimassa olevan maataloustulolain säännöksiä. Tuen kehittämisestä ei kuitenkaan otettaisi lakiin erillisiä määräyksiä, vaan se tapahtuisi lain 1 §:ssä mainittujen tavoitteiden mukaisesti. Oikeudenmukaisen tulotason voidaan katsoa sisältävän myös tuloerojen tasoittamisen sekä alueellisten

ja tilasuuruusluokittaisten maatalouden tuotantoedellytyksissä olevien erojen huomioon ottamisen.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös hinta- ja tulotuen huomioon ottamisesta seuraavan vuoden tuen lisäyksenä tai vähennyksenä.

7 §. *Hintojen voimaantulo.* Hintojen muutokset tulisivat voimaan hinnoitteluvuoden alusta, jollei asiasta 5 §:n mukaisesti toisin päätetä.

8 §. *Markkinoinnin rahoitus.* Lakiehdotuksen 8 §:stä ilmenisivät maataloustuotteiden markkinoinnin rahoituslähteet. Maataloustuotteiden markkinointia voitaisiin rahoittaa valtion talousarvioon varattavalla maataloustuotteiden markkinointirahastoon siirrettävällä määrärahalla ja maatalouden tuotantopanoksilta ja maataloustuotteilta perittävillä markkinointimaksuilla, veroilla ja muilla maksuilla. Lisäksi tarkoitukseen voitaisiin käyttää valtion talousarvioon hinta- ja tulotukeen osoitettua määrärahaa siten kuin 5 §:n mukaisesti päätetään. Tuontisuojajärjestelmän muuttumiseen liittyen ehdotetaan, että maataloustuotteiden markkinointia voitaisiin rahoittaa myös elintarvikkeiden tuonin yhteydessä perittävien tuontimaksujen, tullien ja elintarviketuotteiden valmisteverojen tulokertymällä. Markkinoinnin rahoitukseen käytettäisiin tullitariffiryhmiltä 1—2, 4—8 ja 10—23 kannettavat tuontimaksut, tullit ja elintarviketuotteiden valmisteverot.

Maataloustuotteiden markkinointikustannuksiin luettavista eristä on säännökset 2 §:n 2 momentissa. Niitä olisivat maataloustuotteiden ja jalosteiden viennin yhteydessä maksettava vientituki, varastoinnin tuki ja varastoon oston kustannukset sekä kotimaisen käytön tuki.

Valtioneuvosto teki 14 päivänä lokakuuta 1992 periaatepäätöksen julkisen talouden tasapainon parantamiseksi. Maatalouden osalta valtioneuvosto päätti muun muassa, että hallitus tulisi antamaan eduskunnalle esityksen maataloustulolain muuttamisesta sekä valtion talousarvion ulkopuolella olevan rahaston perustamisesta, johon kerättäisiin vuosittain maataloustuottajien osuus vientikustannuksista. Vuoden 1994 talousarvioesityksessä markkinointirahastoon esitetään valtion osuutena siirrettäväksi 1 150 miljoonaa markkaa.

Maataloustulolain toteuttamiseen liittyen maitovalmisteiden, lihan ja lihavalmisteiden, kananmunien sekä viljan ja viljatuotteiden vientituki on budjetoitu momentille 30.32.40. (Maataloustuotteiden vientituki). Tästä vientitukimenosta osa rahoitetaan maataloustulolain

mukaan maataloustuottajilta perittävillä markkinoimismaksuilla ja -veroilla. Valtioneuvoston 14 päivänä lokakuuta 1992 tekemä periaatepäätös julkisen talouden tasapainottamiseksi koski näitä kustannuksia.

Niin sanottujen jalostettujen elintarviketuotteiden maatalousperäisten raaka-aineiden hinta teollisuudelle alennetaan viennin yhteydessä maailmanmarkkinahintatasolle momentille 30.32.43 (Jalostettujen elintarviketeollisuuden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset) osoitetulla määrärahalta. Koska kysymyksessä on Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA)jäsenmaiden ja Euroopan yhteisöjen välillä tehdyissä vapaa-kauppasopimuksissa mainitut tuotteet, on myös raaka-aineiden hinnanerosten tasauksen perusteet määritelty kyseisissä sopimuksissa. Näiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset eivät liity maataloustulolain toteuttamiseen eivätkä maataloustuottajat osallistu hinnanerokorvausten rahoitukseen.

Muun muassa maataloustuotteiden viennin, tuetun kotimaisen käytön ja tasausvarastoinnin rationaalinen hallinnointi puoltavat sitä, että varsinainen maataloustuotteiden vientituki ja jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset yhdistetään rahoituksellisesti maataloustuotteiden markkinoinnin rahoitukseen. Tuotekate olisi sekä viennin että tuonnin osalta laajempi kuin mitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä tarkoitettiin, mikä vaikuttaa myös budjettisiirtoon. Vuonna 1991 jalostettujen hinnanerokorvauksiin käytettiin 415 miljoonaa markkaa, kun vastaava tuonnin valmisteverotuotto oli 240 miljoonaa markkaa eli 175 miljoonaa markkaa hinnanerokorvauksia pienempi.

Tuontisuojan muuttumiseen maksuperusteiseksi liittyy myös se, että kotimaisia elintarviketuotteita vastaavien tuontielintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavat tuontimaksut, tullit ja verot käytetään elintarviketuotteiden viennin rahoitukseen. Vastaava periaate sisältyy myös nykyisen maataloustulolain perusteella suoritettavaan vientikustannusten jakoon valtion ja maatalouden kesken.

9 §. *Maataloustuotannon ohjaaminen.* Valtion talousarviossa ehdotetaan osoitettavaksi vuonna 1994 500 miljoonaa markkaa, vuonna 1995 460 miljoonaa markkaa ja sen jälkeen talousarviossa osoitettava määrä maataloustuotannon ohjaamiseen. Jos varoja on tarkoitus osoit-

taa enemmän, lisärahoituksen jakaantumisesta valtion ja maataloustuottajien kesken ehdotetaan päätettäväksi tämän lain 5 §:n mukaisesti. Maataloustuottajien osuuden kattamiseksi lisärahoituksesta voitaisiin käyttää hinta- ja tulotukeen osoitettuja varoja tai maataloustuottajilta markkinoinnin rahoittamiseksi perittyjä varoja.

Ennen vuotta 1994 tehdyistä maataloustuotannon ohjaamissopimuksista arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1994 310 miljoonaa markkaa, vuonna 1995 270 miljoonaa markkaa ja vuonna 1996 210 miljoonaa markkaa.

10 §. *Tarkemmat säännökset.* Lakiehdotuksen 10 § sisältäisi valtuutussäännöksen antaa tarkempia lain täytäntöönpanoon liittyviä säännöksiä asetuksella.

11 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältää lain voimaantulosäännöksen. Laki olisi voimassa toistaiseksi ja sillä kumottaisiin voimassa oleva maataloustulolaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Euroopan yhteisöjen jäsenyyden toteutuessa laki luonnollisesti korvautuisi Euroopan yhteisöjen yhteisen maatalouspolitiikan säännöksillä jäsenyysneuvotteluissa sovittavalla tavalla.

12 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan aikaisemmat maataloustulosopimuksiin perustuvat järjestelyt olisivat kuitenkin voimassa, ellei niistä lakiehdotuksen 5 §:n mukaisesti toisin päätetä.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös sen tilanteen varalta, että maataloustuottajien vientivastuusuuden perintä vuonna 1993 osoittautuisi liian suureksi tai pieneksi. Tämä ilmenisi edellisen vuoden osalta vasta tämän lain ehdotetun voimaantuloajankohdan jälkeen. Mahdollinen poikkeama perinnässä tulisi edellyttämään siten asian korjaamista vuonna 1994 Eduskunnalle annettavassa lisätalousarvioesityksessä.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1994. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tavoitteet

Maataloustuotteiden markkinajärjestelmän tavoitteena on turvata maataloustuottajille oikeudenmukainen tulotaso, varmistaa maataloustuotteiden markkinointi ja kehittää niiden laatua, edistää maatalouden tuottavuutta ja alentaa kustannustasoa sekä turvata elintarvikkeiden saatavuus ja saada aikaan kohtuulliset kuluttajahinnat.

2 §

Keinot

Keinoina 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi käytetään maataloustuotteille asetettavia hintoja, tuontisuoja ja vientitukea, markkinoinnin turvaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, hinta- ja tulotukea sekä tarvittaessa muita toimenpiteitä.

Maataloustuotteiden ja jalosteiden markkinoinnin edistämiseksi voidaan niiden viennin yhteydessä maksaa vientitukea. Maataloustuotteita ja niiden jalosteita voidaan myös ostaa varastoon sekä maksaa tukea niiden varastoinnille ja kotimaiselle käytölle.

Tuontimaksuista, tulleista, valmisteveroista ja hinnanerokorvauksista säädetään erikseen.

3 §

Hinnat

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja hintoja ovat tavoitehinta ja vähimmäishinta.

Tavoitehinta on hinta, joka maataloustuottajien tulisi keskimäärin saavuttaa hinnoitteluvuoden aikana. Tavoitehintaa vahvistetaan vehnälle, rukiille, ohralle, kauralle, maidolle, naudanlihalle, sianlihalle, lampaanlihalle ja kananmunille.

Tuontimaksujen ja tuonnilta perittävien valmisteverojen perusteet määrätään siten, että ne mahdollistavat tavoitehintojen toteutumisen. Tuontimaksujen ja tuonnilta perittävien valmisteverojen määräytymisperusteet määritellään tavoitehintatuotteiden lisäksi myös muille maataloustuotteille.

Vähimmäishinta on hinta, joka toimii perusteena maksettaessa vientitukea ja ostettaessa maataloustuotteita varastoon. Vähimmäishinta voidaan vahvistaa tavoitehintatuotteille sekä tarvittaessa myös muille tuotteille.

Hintojen määrittelyperusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

4 §

Hinnoitteluvuosi

Kotieläintuotteiden hinnoitteluvuosi alkaa maaliskuun alussa ja päättyy seuraavan helmikuun lopussa. Kasvinviljelytuotteiden hinnoitteluvuosi alkaa heinäkuun alussa ja päättyy seuraavan kesäkuun lopussa.

5 §

Neuvottelut

Tavoite- ja vähimmäishinnoista, hinta- ja tulotuesta ja markkinoinnin turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä neuvotellaan ja sovitaan valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa.

Valtioneuvosto päättää 1 momentissa mainituista hinnoista, tuesta ja muista toimenpiteistä sen jälkeen kun niistä on sovittu 1 momentissa tarkoitetuissa neuvotteluissa.

Neuvottelut 1 momentissa tarkoitettujen sopimuksen aikaansaamiseksi aloitetaan viipymättä sopimusosapuolen pyynnöstä. Valtioneuvosto määrää valtion edustajat neuvotteluihin.

6 §

Hinta- ja tulotuki

Valtioneuvosto päättää valtion varoista maksettavan hinta- ja tulotuen jakoperusteista. Yksityiskohtaisista jakoperusteista voi antaa määräyksiä myös maa- ja metsätalousministeriö.

Jos maataloudelle maksetun hinta- ja tulotuen kokonaismäärä jonakin vuonna poikkeaa siitä, mitä 5 §:n mukaisesti on päätetty, erotus otetaan huomioon seuraavana vuonna hinta- ja tulotuen vastaavana lisäyksenä tai vähennyksenä, jollei 5 §:n mukaisesti toisin päätetä.

7 §

Hintojen voimaantulo

Hintojen muutokset tulevat voimaan hinnoitteluvuoden alusta, jollei 5 §:n mukaisesti toisin päätetä.

8 §

Markkinoinnin rahoitus

Maataloustuotteiden markkinointikustannukset rahoitetaan:

1) valtion talousarvioon varattavalla määrärahalla;

2) elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä tullitariffiryhmissä 1—2, 4—8 ja 10—23 kannettavilla tuontimaksuilla, tulleilla ja elintarviketuotteiden valmisteveroilla;

3) maatalouden tuotantopanoksilta ja maataloustuotteilta perittävillä markkinointimaksuilla, veroilla ja muilla maksuilla sen mukaan kuin niistä on erikseen säädetty; ja

4) edellä 6 §:ssä tarkoitettulla hinta- ja tulotuella siten kuin 5 §:n mukaisesti päätetään.

9 §

Maataloustuotannon ohjaaminen

Maataloustuotannon ohjaamiseen osoitetaan valtion talousarviossa vuonna 1994 500 miljoonaa markkaa, vuonna 1995 460 miljoonaa markkaa ja sen jälkeen talousarviossa osoitettava määrä.

Jos tuotannon ohjaamiseen käytetään varoja 1 momentissa mainittua enemmän, lisärahoituksen jakaantumisesta valtion ja maataloustuottajien osuuteen päätetään 5 §:n mukaisesti. Maataloustuottajien osuuden kattamiseen voi-

daan käyttää hinta- ja tulotukeen osoitettuja varoja sekä 8 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen verojen ja maksujen tuottoa.

10 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1994.

Tällä lailla kumotaan 28 päivänä heinäkuuta 1989 annettu maataloustulolaki (736/89) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

12 §

Siirtymäsäännökset

Edellä 11 §:n 2 momentissa kumotun maataloustulolain perusteella sovitut ja päätetyt järjestelyt ovat voimassa myös tämän lain aikana, jollei 5 §:n mukaisesti toisin päätetä.

Mikäli vuonna 1993 maataloustuottajilta perittävät markkinointimaksut, verot ja muut maksut sekä valmisteverot, maataloustuottajien osuuden kattamiseen käytetty valtion tuki mukaan luettuna, ylittävät tai alittavat 11 §:n 2 momentissa kumotussa maataloustulolaissa säädetyn maataloustuottajien osuuden maataloustuotteiden vientikustannuksista, tämä otetaan vuonna 1994 huomioon 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettun määrärahan vastaavana vähennyksenä tai lisäyksenä.

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*